

Az én jeles mondatom Mikszáth Kálmán füveskönyve

Nem szívalem az aforizmagyűjteményeket – több okom is van erre. Nem szeretem a készen kapott, kiszűrt okosságot; sokkal jobb érzés, ha, teszem azt, egy regény olvasása közben én magam figyelek föl egy-egy nagyszerű mondatra, bölcs elszólásra. Aztán meg bármilyen szellemes, bölcs is egy aforizmaíró, azért egy idő (és általában elég rövid idő) után monotonná válik az ilyesmi olvasása.

Mikszáth füveskönyve (amely a Lazi Kiadó füveskönyv-sorozatában jelent meg) üdítő kivétel. A füveskönyveket, aforizmagyűjteményeket egyáltalán nem tanácsos lineárisan olvasni, inkább csak felütni itt-ott, és utána elmosolyodni, vagy felkiáltani: „jééé, de igaza van neki”. De miért is? Bárhol üjtük fel, gyöngyszemekbe botlunk. Olyan, elsőre talán kegyetlennek ható, ám ha belegondolunk, nagyon is igaz sorokra, mint: „Hitvány portéka az ember. A lélek benne fusermunka.” Vagy: „Van olyan csacsi... akarom mondani, van olyan ember is, aki abban találja ambícióját, hogy ő jó.” Lakonikus tömörséggel mondják el ezek a sorok egy-egy dolog lényegét. Legyen az az emberi lélek, a politika, a szegénység, vagy egyáltalán maga az élet. Kristálytisza megfigyelé-

sek eredményei, és Mikszáth nem köntörfalaz, ha kell, észrevételeit ki is fejtí, még hozzá sokszor költői mondatokban: „A halál különben is nagyítóüveget visel, s ha hirtelen visz el valakit, a nagy sietségben rendszeren ottfelejtí. Ez az üveg szépnek, okosnak, felülmúlhatatlannak mutatja az elköltözöttet. Lángész volt, gavallér volt. A szívek húrjait megrezgettí egy fájó gondolat, s egy kis keserűség támad a nyomában. A halott igazsága erősebb, mint az élőé – az ő örökre becsukott szemeiből világosan látszik az őszintesége. Az összes emberi hazugságok közül ez a legszebb.”

Node ha csak ilyesmikből állna a gyűjtemény, bármennyire igazak és helytállóak volnának is a nagy prózaíró szelíd, ámde megingathatatlan szavai, mégsem vennénk le a polcra a füveskönyvét. Az életről nagyszerű sorok szólnak; a politikai rész viszont egyszerűen zseniális. Zseniális és félelmetes, mert nagyon aktuális, pedig Mikszáth még akkor jegyezte le a gondolatait, amikor maga is képviselőként működött – több mint száz éve.

„Isten ments, ahol csak egy fajta nemzetiség van. Ebből a rosszból jobb a többféle: ahol három van, ott már lehet velük kártyázni. Az egyik mindig »tromf« a másik kettő ellen, vagy a kettő tromf egy ellen, ahogy lehet.” Nézzünk csak végig egy tévéhíradót, s a külpolitikai híreknél eszünkbe fog ez jutni. De a

belpolitikára is vannak érvényes szavai: „Szerencsére a pártok önmaguktól váltakoznak, ifjodnak. Az emberi szervezetnek hét év kell, míg átváltozik, a pártnak huszonnégy óra.” Az egész közélet sem változott azóta radikálisan: „Végre hát mégis sikerült nevezetes emberre lennem, ami nem nehéz Magyarországon, ha az ember valami olyat tesz, amit nem kellene – csak olyat ne tegyen, amit tenni kell, mert az ilyennel nem lehet feltűnni.” (Lásd a szórakoztatóipart.)

És ha még oldalakon keresztül szemezgetnék, talán az élet minden területére találnék egy-egy odaillő idézetet. Ezt inkább az olvasóra bízom. De nem állom meg, hogy egy rám mint újságíróra vonatkozót ne idézzek még, záróként: „Igen, igen, valamikor én is okos embernek készültem. A prókátorság képezte törekvéscimnek célját. Apám mindig azt mondogatta nekem: – Pompás egy mesterség! Az ember hazudik egy keveset, és kap érte sok pénzt. Bárcsak hallgattam volna apámra, most nem kellene újságírónak lennem, ahol az ember, őszintén éppen megfordítva, sokat hazudik, s kevés pénzt kap érte.”

CSALA BERTALAN

(Lazi Kiadó, Szeged, 2005,
230 oldal, 1400 Ft)

„...hűséges baráti ölelésemet küldöm...” Csorba Győző és Fodor András levelezése (1947–1994)

A magyar irodalom tarkállik a nagyszerű levélíróktól. Az íróujjak alatt termett levélmennyiség talán azt a feltevést is megengedi, hogy a magyar írók legtöbbje úgy viszonyul a levelezéshez, mint a latin emberek a hajózáshoz: muszáj csinálniuk. De még ennek az általános levélszorgalomnak is megvannak a rekorderei. Az egyik éppen Fodor András, aki először 1947 májusában, érettségiző diákként keresi fel egy küldeményel Csorba Győzőt. E jelképes kópgtatás az első gesztus azért a sokra menendő kapcsolatért, amelybe Csorba a maga szikárabb, zárkózottabb habitusával, Fodor viszont közvetlen, kitarulkozó személyiségével száll be. Az érdekes éppen az, hogy a két elütő vérmérséklet összehajlásából életre szóló barátság sarjad; Csorba és Fodor csaknem ötven évén át dolgoztatják a postát, úgy-hogy több mint kétszáz levél járja meg a kettejük közti távot, oda és vissza.

Betűs társalgásukról nem nehéz kitalálni, hogy az elsősorban a mesterséget érinti. Csorba is, Fodor is készségesen nyitogatja a másik előtt műhelye ajtaját; ez néha odáig megy, hogy a látottakon megindulva, egy-